

Kan naturpleje være en mulig driftsgren?

Landskonsulent Heidi Buur Holbeck
Videncentret for landbrug

Årsmøde i kødkvægudvalget d. 30.1. 2014

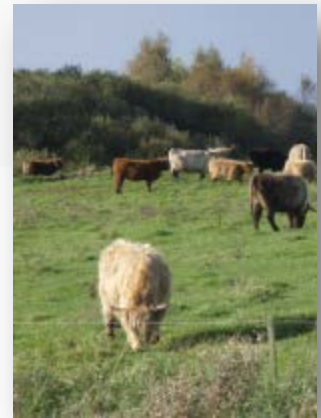
midt
regionmidtjylland

Disse lever har projekter i det statslige kvæg-
afgiftsordning, Region Midtjylland samt lever
i samarbejde med: Skovs, Søvej, Høstet og
Rendens.

Indhold

- Fakta om behov for naturpleje
- §3 natur og Natura 2000
- Politiske mål og virkemidler
- Barrierer for at nå målene
- Tilskud og kontrol
- Natura 2000 projektordninger
- Projekt "Smag på landskabet"
- Hvem kan tjener penge på naturpleje?
- Målrettet naturpleje

Fakta om naturplejen

- Det plejekrævende areal udgør samlet set ca. 342.000 ha (beskyttet natur).
- ca. 209.000 ha er § 3-arealer uden for Natura 2000.
- ca. 133.000 ha ligger i Natura 2000-områder.

Naturarealer

- Antallet af plejekrævende lokaliteter i Danmark er over 122.000.
- Gennemsnitstørrelsen er ca. 2,8 ha.
- 85% af de plejekrævende lokaliteter er mindre end 5 ha.
- Mange naturarealer er beliggende nær hinanden og kan forvaltes samlet.
- 80% af det plejekrævende areal er i privat eje.

Naturbeskyttelseslovens § 3 - Beskyttede naturarealer

Danmarks Miljøportal

Data om miljøet i Danmark

Nyheder Service status Driftsstatus Vejledninger

Søg efter objekter på kort...

Temaer

Profiler Landbrug

Vis signaturforklaring

Filtrer

- Overfladevand
- Sø- og vandløbsstationer
- Naturbeskyttelse og Natura2000,...

- Beskyttede vandløb
- Beskyttede naturtyper

- Eng
- Hede
- Mose
- Overdrev
- Strandeng
- Sø

- EF-fuglebeskyttelsesområder
- EF-habitatområder
- Ramsar områder

§ 3 natur

- § 3-naturen udgør omkring 10% af Danmarks areal.
- 43% af § 3-naturen ligger i Natura 2000-områderne.
- Offentlige myndigheder har pligt til at pleje egne § 3-områder.
- Private har ikke pligt til pleje.
- § 3 natur udgør de vigtigste naturværdier.

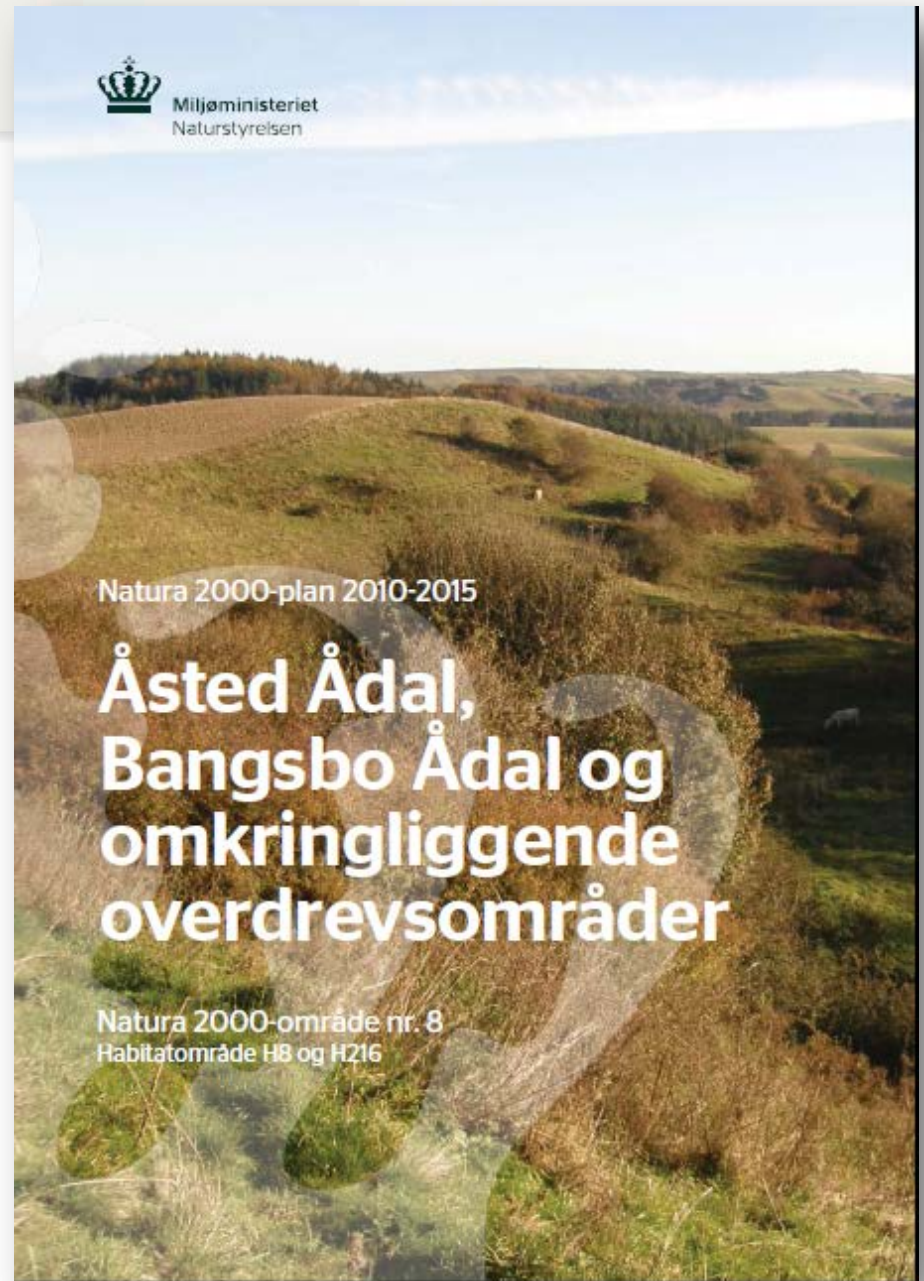

Natura 2000 planer

246 planer

9% af det danske landareal

Danmarks Miljøportal

Data om miljøet i Danmark

Nyheder Service status Driftsstatus Vejledninger

Søg efter objekter på kort...

Temaer

Profiler Landbrug

Vis signaturforklaring

Filtrer

- Overfladevand
- Sø- og vandløbsstationer
- Naturbeskyttelse og Natura2000,...

- Beskyttede vandløb
- Beskyttede naturtyper

- Eng
- Hede
- Mose
- Overdrev
- Strandeng
- Sø
- EF-fuglebeskyttelsesområder
- EF-habitatområder
- Ramsar områder

Danmarks Miljøportal

Data om miljøet i Danmark

[Nyheder](#) [Service status](#) [Driftsstatus](#) [Vejledninger](#)

Søg efter objekter på kort...

Temaer

Profiler Landbrug

Vis signaturforklaring

Filtrer

- Overfladevand
- Sø- og vandløbsstationer
- Naturbeskyttelse og Natura2000,...

- Beskyttede vandløb
- Beskyttede naturtyper

 Eng Hede Mose Overdrev Strandeng Sø EF-fuglebeskyttelsesområder EF-habitatområder Ramsar områder

Indhold i Natura 2000-planerne - den konkrete forvaltning

Mål: At stoppe naturens tilbagegang i udpegede områder
Indsatsen skal primært ske på eksisterende naturarealer

De 246 naturplaner indeholder følgende indsatser:

- 130.000 ha skal plejes
- 16.000 ha skal have ændret hydrologi
- 20.000 ha skov og værdifulde marinerev beskyttes

Indsatsen skal virke ved at:

- Hindre tilgroning
- Begrænse opsplitting af små naturarealer
- Forbedre vandstandsforholdene på visse naturarealer

Målsætninger - eksempler

Målsætningen for klokkefrø er, at bestandene når en levedygtig størrelse, og at der skabes sammenhæng mellem delbestande i øhavet.

Foto: Leif Bisschop-Larsen.

Det skal sikres, at der er tilstrækkeligt med egnede yngleområder for almindelig ryle i øhavet.

Foto: Leif Bisschop-Larsen.

Politiske mål for perioden 2010-15

- Indgåede aftaler om pleje (afgræsning og/eller slæt).
 - 110.000 ha skal plejes indenfor NATURA 2000.
 - 40.000 ha § 3 beskyttet natur udenfor Natura 2000.
- Status:
 - Der er ca. 63.000 ha i tilsagn indenfor NATURA 2000 og § 3, heraf er de ca. 10.000 ha på den 1-årige artikel 68-ordning.
 - Dys. kun knap halvejs mod målet!

Midler til at nå målene: Tilskud via Landdistriktsprogrammet (EU medfinansiering)

Målene skal nås via frivillige tilskudsordninger:

- Tilskud til pleje af græs- og naturarealer (5 årig)
- 1 årige artikel 68 ordninger
- Projektordninger i Natura 2000

Hvad er jeres største bekymringer i forhold til at naturpleje kan blive et forretningsområde?

Mange barrierer ved naturpleje

- Dårlig driftsøkonomi på grund af lav tilvækst og høje omkostninger
- Tilsyn er tidskrævende
- Pleje af arealerne kan være besværlig
- Bekymring for, om krav om plantedække kan opfyldes
- Lave tilskudssatser

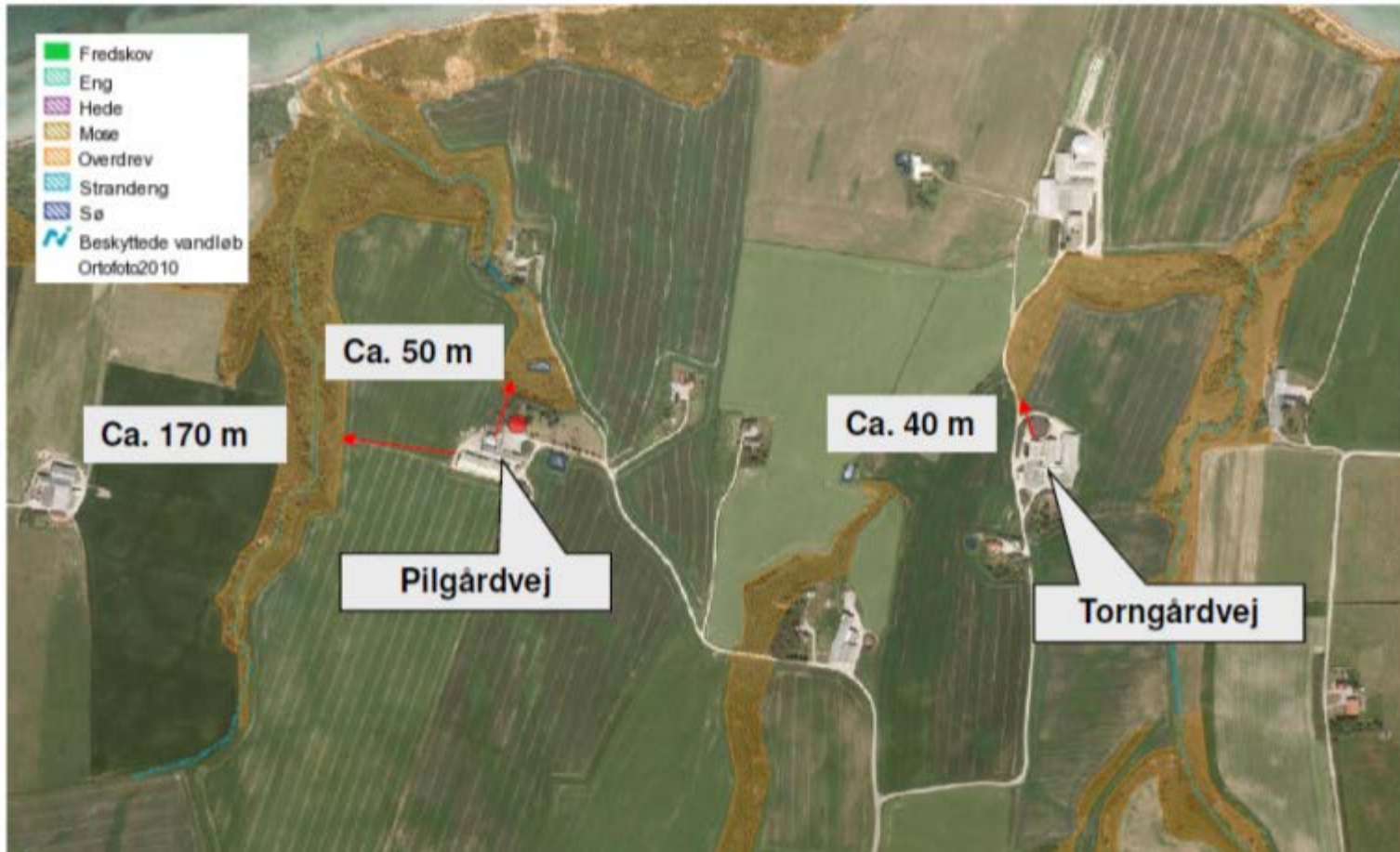
Central udfordring:

Hvordan bliver der plads til både produktion og natur?

Case fra Lemvig

Følsomme naturområder §3

Natur som barrierer for husdyrproduktion

Case fra Lemvig:
Overdrev på over 2,5 ha (kategori 2 natur) = max. 1 kg N/ha i totaldeposition

19 husdyrbrug med 75-500 DE indenfor 300 m fra overdrev.
Miljøgodkendelse kan udløse krav om reduktion af ammoniak-fordampningen til et lavere niveau end for den eksisterende produktion. Kan betyde udgifter til dyre tekniske løsninger på både gamle og nye stalde

Kategori 2 natur vist med grøn skravering

En fremtid som naturplejer?

- Begrænsninger for husdyrproduktioner nær ammoniakfølsomme naturtyper
 - Mulighed for andre produktionsformer f.eks. naturpleje?
- Kun ca. $\frac{1}{2}$ af alle §3 arealer plejes tilstrækkeligt
- I Natura 2000-områderne skal 110.000 ha plejes primært med afgræsning
 - Vil alene kræve ca. 32. – 33.000 ammekøer

Ammekøer i Danmark

- I dag er der ca. 100.000 ammekøer i Danmark
- Gens. besætningsstørrelse er på ca. 12 ammekøer
- Hovedparten er fritidslandmænd
- Danmark er i dag ikke selvforsynende med oksekød.....

Landmændenes tilgang til ordningerne

- Vil gerne naturen
- Fokus på produktion
- Skal være praktisk muligt
- Restriktioner og kontrol
- Ændringer i regler
- Økonomi

88-a
-EB
- MVJ

Hvorfor er der ikke flere der går ind i ordningerne?

Mange uheldige kontrollsager
- har givet mange bekymringer
- mange dårlige historier.....

Samtidig med at der er høje politiske målsætninger om naturpleje

12.11.2010 10:11

Tilskud til Pleje af græs- og naturarealer 5 årigt

Enkeltbetalingsstøtteberettigede arealer

Forpligtigelse	Tilskud
Slæt	900 kr. pr. ha
Afgræsning eller slæt	1.650 kr. pr. ha
Afgræsning på særligt værdifulde og svært tilgængelige naturarealer	3.350 kr. pr. ha

Ikke Enkeltbetalingsstøtteberettigede arealer

Forpligtigelse	Tilskud
Slæt	1.000 kr. pr. ha
Afgræsning eller slæt	2.000 kr. pr. ha
Afgræsning på særligt værdifulde og svært tilgængelige naturarealer	3.350 kr. pr. ha
Tillæg for særlig fuglevenlig drift	600 kr. pr. ha

Kontrollen af tilskudsordningen fylder meget

- Krav i tilsagn kan være meget svære at gennemskue og overholde – naturen er variabel, men det er reglerne ikke
- Misligholdelse af tilsagn giver bortfald med krav om tilbagebetaling af tidligere udbetalt tilskud
- Ved dispensation udbetales der ikke tilskud, selvom plejen er forsøgt gennemført

Pleje af græs- og naturarealer

- De vigtigste kritikpunkter

- Kontrolmodel
 - Metode, tidspunkt, udgangspunkt, plantearter (dværgbuske)
- Tilbagebetalingskrav
 - Bør ikke omfatte de foregående år
- Dispensationsmuligheder
 - Bør udvides, så man ikke mister årets tilskud
- Tilskud til pleje af natur bør adskilles fra EB støtten
 - Krydsoverensstemmelse kan have store konsekvenser
- Rådgivning i forbindelse med naturpleje
- Regler omkring læskure ved vintergræsning

Ved vurdering inddeles marken i områder,
som er nogenlunde ensartet

Arealet er ikke
støtteberettiget

Arealet er
støtteberettiget

Arealet er ikke
støtteberettiget

Arealet er
støtteberettiget

Arealet er ikke
støtteberettiget

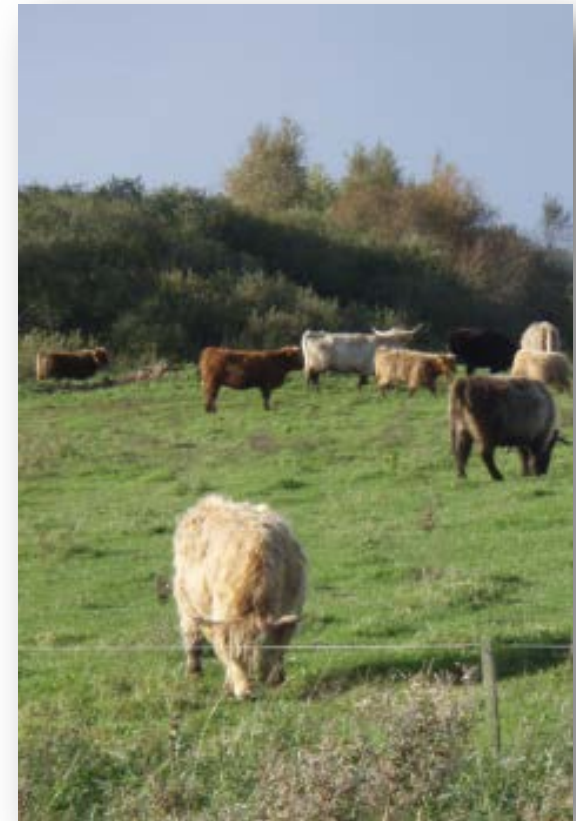
**Inddeling af støtteberettigede og ikke
støtteberettigede arealer kan være svær!**

5 årigt plejegræs fremover kun til naturarealer

- Fordel ved at adskille landbrugsarealer og naturarealer:
 - Enkeltbetalingens krav til plantedækket skal ikke overholdes på de 5 årige plejegræs tilsagn
 - Lempelige GLM krav (God landbrugs- og miljømæssig stand) – risiko for KO træk mindskes

Kontrol af naturarealer – Tæt lavt plantedække

- Arealet skal i sin helhed fremstår med tæt lavt plantedække pr. 31.8.
- Arealet skal bære tydelig præg af afgræsning. Dvs. af mindst 50 pct. af plantedækket skal være tydeligt afbidt
- Gælder dog ikke for lyngarealer, hvor 50 pct. af planterne mellem lyngen skal være holdt nede.

Kontrol af naturarealer – Antal storkreaturer

- Valgmulighed fra 2012
- 1,5 st. pr. ha
- MEN kommunen kan fastsætte et lavere græsningstryk, ud fra en faglig vurdering
- Dyrene skal gå på arealet i juni, juli og august
- Husk af meddele til NaturErhvervstyrelsen, hvis dyrene skal flyttes

Kontrol efter fast græsningstryk

- Arealet skal være egnet til afgræsning
- De arealer, hvor dyrene gør en forskel kan medregnes
- Dvs. det kan afhænge af dyr og racer
- Arealer, der slet ikke bære præg af en afgræsning vil blive fratrukket f.eks. arealer med massiv rørskov, tæt buskads, eller arealer under vand
- Der ses ikke på plantedækket!!!
- Kontrollen tæller dyr!!

Kontrol efter fast græsningsrtyk

- Der kan ikke laves foldskifte
- Dyrene skal være på arealet i de 3 måneder
- Men det åbner op for afgræsning af ekstensive arealer

Projekter i Natura 2000-områder:

Projektordning med 100% i tilskud

Tilskud til forberedelse til afgræsning

- Klargøring af arealer til afgræsning, opsætning af hegn, vandforsyning og fangfolde

Tilskud til rydning af tilgroede arealer

- Til at rydde tilgroede arealer for træer og buske og fjerne dem
- Skal finde skånsom og billig løsning

Tilskud til ændret hydrologi

- Afbryde dræn eller lukke afvandingsgrøfter

100% tilskud til rydning af visse arealer i Natura 2000-områder

- kræver maskiner der kan foretage skånsom rydning
- kræver dispensation fra kommunen

Smag på landskabet

Derudover har projektet fået støtte fra kvægafgiftsfonden, Region Midtjylland samt kommunerne Ringkøbing-Skjern, Skive, Holstebro og Randers.

FLERE GODE BØFFER PÅ GRÆS

Et liv i naturen i stedet for inde i en produktionsbygning giver ikke bare kødkvæg en langt bedre livskvalitet. Kvæget kan også beskytte værdifulde naturarealer, så de ikke grov til. Derfor arbejder projektet 'Smag på Landskabet' med at finde en model, så det kan betale sig for landmændene at lade kvæget græsse på naturarealer.

Formålet med projektet

At udvikle et koncept for naturpleje og afsætning af kød produceret på naturarealer

Hovedbudskaber:

- Landmanden og hans kvæg er bedst til at pleje naturen
- Græssende kvæg redder natur og skaber lokale arbejdspladser
- Der er nogle barrierer, som besværliggør naturplejen i øjeblikket – vi sætter fokus på løsningerne
- Unikt samarbejde om naturpleje

Hvad arbejder vi med?

- Naturpleje i praksis – erfarings- og vidensopsamling
- Fokus på barrierer og løsninger
- Forbedret rådgivning fra konsulenter og kommuner – gensidig forståelse
- Udvikling af kødprodukter i et fødevarenetværk
- Udvikling og afprøvning af et koncept vedr. naturkød

www.smagpaalandskabet.dk

Hvad skal der til, hvis målene skal nås?

- Involvering af landmændene
 - Naturpleje skal være attraktiv
 - Sikkerhed for konsekvenser af aftalerne
 - Mere gennemskuelige regler

- Bedre og mere fokuseret naturpleje
 - Naturpleje tilpasset målene med plejen på arealet
 - Rådgivning af naturplejere

Naturpleje skal blive en god forretning

Hvem tjener i dag penge på naturpleje?

- Dem, der udnytter gamle bygninger, maskiner m.m. (som er afskrevet)
- Dem, der har store sammenhængende arealer og mange dyr
- Dem, der har produktive naturarealer
- Dem, der har en faglig god indsigt i, hvilke kvægfaglige hensyn der skal tages på naturarealer
- Dem, der kan tilskudsoptimere

Hvem kan tjene penge på naturplejen?

- Engagerede landmænd (regner ikke timeløn ud....)
- Dem med stor faglig indsigt i dyreholdet, eks. hvilken del af dyreholdet, der afgræsser de forskellige typer arealer
- Dem der kan tidsoptimere arbejds gange
- Dem der har større sammenhængende naturområder
- Robuste racer, der har lette kælvninger
- Er selvforsynende med vinterfoder

Hvad skal der til?

- Afgræsning af store sammenhængende arealer
- Ofte nødvendigt med ekstensive racer på ekstensive arealer
- God management

Målretning af tilskudsmidler til den mest værdifulde natur

Naturarealer der aldrig har været dyrket

- Beskyttelse
- Evt. pleje

Halvkulturarealer

- §3 beskyttede arealer
- Pleje/Ekstensiv drift

De sjældne arter er på eksisterende naturarealer. Derfor fokus på plejen af disse arealer.

Permanente græsarealer

- Opdyrkes jævnligt
- Gødes og sprøjtes

Biodiversitet: Fokus på beskyttelse af sjældne og truede dyr og planter

Naturpleje for naturen

- De mest værdifulde naturarealer er ofte ukorrekte og fjerntliggende arealer
- Besværlige at pleje
- Lav tilvækst for dyrene
- Dårlig økonomi i kødtilvækst
- Økonomien skal komme fra tilskud
- Målet er naturpleje

Fremtid: Målrettet naturpleje

- Fra 2015 vil tilskud til naturpleje uden for Natura 2000 områder blive prioriteret efter arealernes naturværdi
- High nature value (HNV værktøj)
- Kan ses på kort allerede nu

High nature value

Alle arealer vurderes ud fra 14 forskellige parametre

Alle åbne arealer tildeles en score fra 0 – 14 ud fra følgende kriterier

- Kystnærhed
- Lavbundsareal
- Skråning/Skrænt
- Beskyttet natur
- Nærhed til beskyttet natur
- Nærhed til småbiotop
- Ekstensiv landbrugsdrift
- Levesteder
- Økologisk mark
- Planteindikator 1
- Planteindikator 2
- Planteindikator 3
- Forekomst af rødlistet/bilags art 1
- Forekomst af rødlistet/bilags art 2

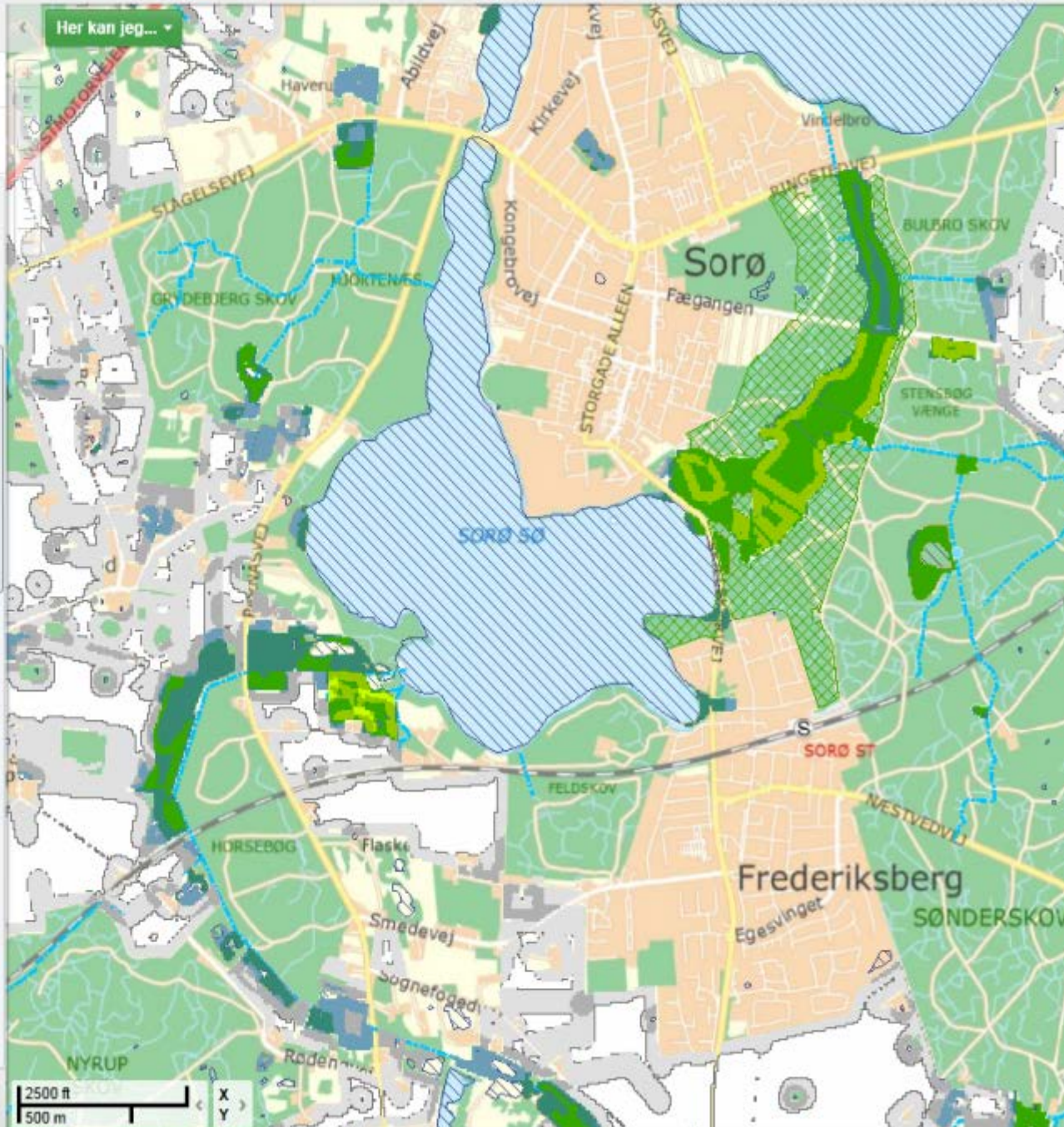
Temaer

Profiler Arealinformation (Standard)

Vis signaturforklaring Filtre

- Fugleovervågning (linjer)
- Fugleovervågning (flader)
- Artsfund (punkter)
- Artsfund (linjer)
- Artsfund (flader)
- HNV (områder med høj naturværdi)

- 0
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14

Belønning for god naturpleje

- Det nye system betyder, at det bliver en fordel at have sjældne arter
- Kun §3 arealer uden for Natura 2000 områder med en score på over 5 kan søge tilskud til plejegræs i 2015

A large, leafy tree stands in the foreground on the right side of the frame. The background shows a landscape with rolling hills and a small stream or path winding through a valley. The sun is low on the horizon to the left, creating a warm, golden glow and silhouetting the trees and hills. The overall scene is peaceful and scenic.

Tak for opmærksomheden!

Spørgsmål?